

Pirkanmaan hyvinvointialueen palveluverkko

Lasten, nuorten ja perheiden palvelut
Suun terveydenhuollon palvelut
Avokuntoutuksen palvelut
Vammaisten päivä- ja työtoiminta sekä
vammaissosiaalityö

Yhteenveto ja huomiot

Tampereen kaupunki 11.12.2023

Kuva: Visit Tampere / Laura Vanzo

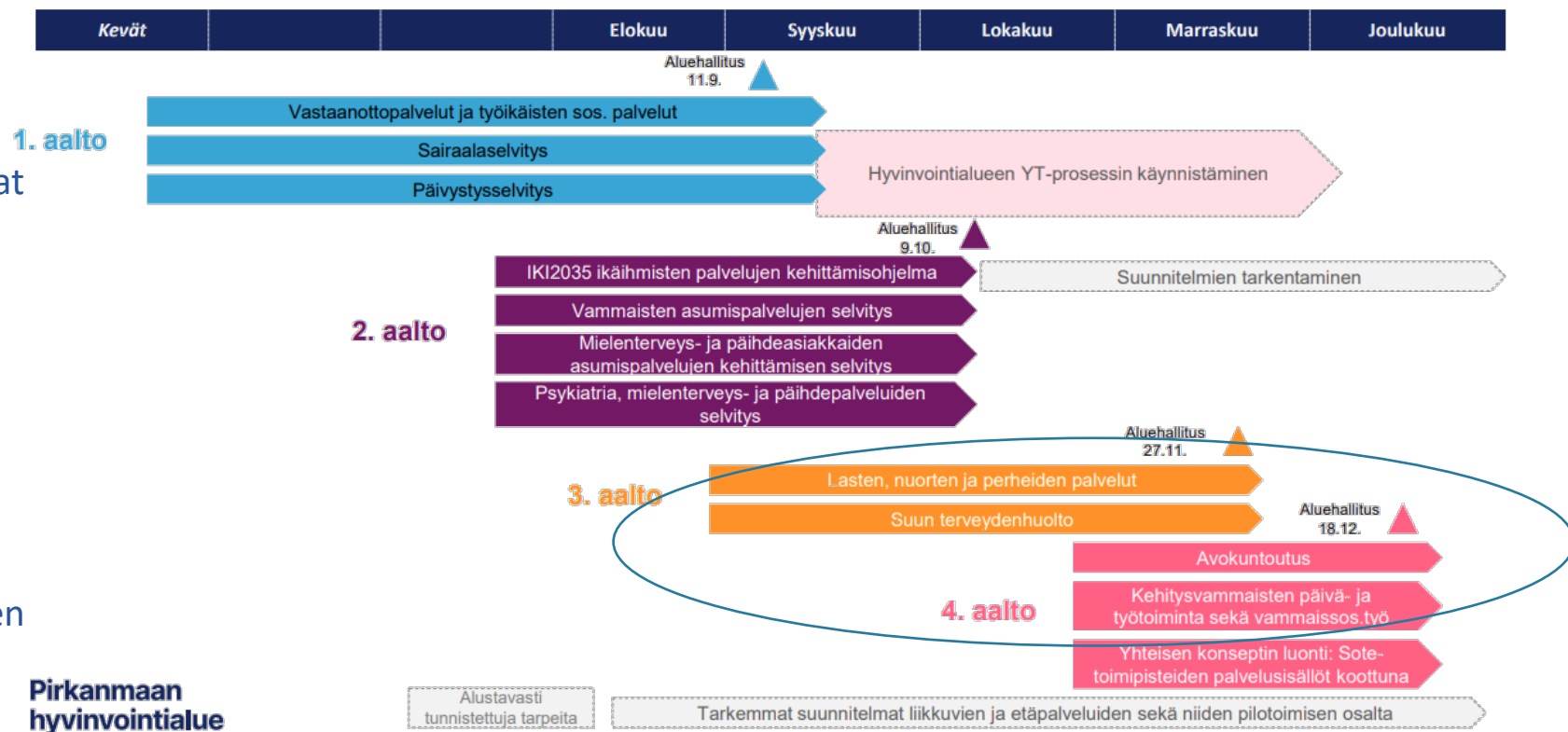
Valmistelun tilanne Pirhassa

- Aluevaltuusto hyväksyi 14.8.2023 palveluiden verkoston kehittämisen periaatteet. Päätös sisältää yleisiä periaatteita tarkentavat palvelukohtaiset periaatteet, [Palveluverkon kehittämisen periaatteet, AV 13.8.2023](#)
 - Yleiset periaatteet: Asiakaslähtöisyys, Saatavuus ja saavutettavuus, Väestön palvelutarpeen muutokset, Alueelliset osaamiskeskittymät, Palvelujen monimuotoisuus, Kustannustehokkaat palvelut ja tilat, Laaja-alainen yhteistyö
 - Palvelukohtaiset periaatteet seuraavista palveluista: Sairaalapalvelut, Avopalvelut, Ikäihmisten ja vammaisten palvelut, Lasten ja nuorten palvelut, Pelastuspalvelut
- Aluehallitus käsitteli 6.11.2023 sekä **lasten, nuorten ja perheiden palveluiden verkoston että suun terveydenhuollon palveluiden verkoston selvityksiä** ja 27.11.2023 **avokuntoutuksen ja vammaisten päivä- ja työtoiminnan sekä vammaissosiaalityön selvityksiä**
 - Pirkanmaan hyvinvointialueen strategian toimeenpano-ohjelman kärjen ”Yhdenvertaiset, ennaltaehkäisevät ja vaikuttavat palvelut” alatavoitteen ”eheä ja monikanavainen palveluiden verkosto” alla on toteutettu molemmat palveluiden verkostojen selvitykset syys-lokakuun 2023 aikana.
 - Kunnilta on koottu selvitystä varten tietoa meneillään olevista ja tulevaisuuden tilahankkeista, joilla on vaikutusta hyvinvointialueen järjestämisvastuulla oleviin lasten, nuorten ja perheiden palveluihin.
 - Selvitykset on lähetetty laajalle kuulemiskierrokselle Pirhan YT –elimelle, vaikuttamistoimielimille, valiokunnille ja aluehallituksen jaostoille
 - Aluehallitus käsitteli lasten, nuorten ja perheiden sekä suun terveydenhuollon selvityksiä 27.11.2023 ja merkitsi tiedoksi selvitykseen annetut kommentit ja lausunnot sekä niiden perusteella laadittu kooste ja johtopäätökset huomioonotettavaksi jatkovalmistelussa.
 - oikeuttaa jatkamaan Lasten, nuorten ja perheiden palveluiden verkoston valmistelua liitteenä olevan luonnoksen pohjalta.
 - Aluehallitus käsittelee joulukuussa avokuntoutuksen ja vammaisten päivä- ja työtoiminnan sekä vammaissosiaalityön selvityksiä

Pirhan palveluverkkoselvitykset: kokonaisuus

Palveluiden verkoston kehittämisen osakokonaisuudet syksy 2023

- Pirhan aluevaltuusto hyväksyi 14.8.2023 palveluiden verkoston kehittämisen periaatteet. Päätös sisältää yleisiä periaatteita tarkentavat palvelukohtaiset periaatteet.
- Aluehallitus käsittelee Pirhan palveluverkkoselvityksiä ja -suunnitelmia vaiheittain oheisen aikataulun mukaan.
- Tampereen kaupunginhallitus antaa lausuntonsa selvityksistä/suunnitelmista (yksitellen tai yhdistellen eri selvityksiä)

Tampereen kaupungin kommentteja & huomioita 1/4

- Fyysisen verkon osalta selvityksissä ei esitetä suuria muutoksia olemassa oleviin toimipisteisiin.
- Tampereella on hyvin keskeinen rooli eri palveluiden verkostoissa ja Tampereen hyvä saavutettavuus muulta puoltaa palveluiden keskittämistä isompiin kokonaisuuksiin. On kuitenkin tärkeää huomioida, että **Tampereen palveluverkon ja toimipisteiden kapasiteetit on aiemmin laskettu tamperelaisen väestön pohjalta.**
- Tampereen osalta **huolta aiheuttaa palveluiden saatavuus tilanteessa, jossa aiemmin vain tamperelaisia palvellut piste palveleekin jatkossa laajempaa väestöpohjaa.** Palveluiden keskittäminen ei saa tarkoittaa entistä pidempiä odotusaikoja. Esimerkiksi suun terveydenhuollon oikomishoidossa on varmistettava hoidon jatkuvuus. Suurin huoli on palveluiden riittävydestä tilanteessa, jossa sekä tamperelaisten määrä kasvaa nopeasti että tiettyihin palveluihin ohjautuu jatkossa aiempaa enemmän myös muita kuin tamperelaisia.
- Kuten lasten, nuorten ja perheiden palveluiden verkoston selvityksessä esitetään, pienempien ja osittain epätarkoituksenmukaisissa tiloissa toimivien osalta on järkevää keskittää palveluja isoimmiksi kokonaisuuksiksi. Selvityksessä yhtenä neuvolaverkon keskittämisvaihtoehtona on esitetty mm. Tammelakeskusta, joka on kannatettava vaihtoehto hyvän saavutettavuuden vuoksi.

Tampereen kaupungin kommentteja & huomioita 2/4

- Etenkin lasten, nuorten ja perheiden palveluiden selvityksessä käytetyt väestöennusteet olettavat monien palveluiden osalta asiakasmäärien vähenemistä. Herää kuitenkin kysymys, käykö todella näin, jos koko Pirkanmaan alueen väestömäärän oletetaan kasvavan.
- Kysymyksiä herättää myös miten hyvinvointialue turvaa riittävän palvelutarjonnan alueilla, joilta poistuvat fyysiset toimipisteet keskittämisen myötä. Liikkuvien palveluiden osuudet on arvioitu eri palveluissa olevan liikkuvien palveluiden osalta 2-70 % välillä ja digipalveluiden osalta 2-60 % välillä.
- Selvitysten vaikutusten arvioinneissa tuodaan esille myös palveluiden verkoston muutoksista aiheutuvat paineet muun muassa **julkisen liikenteen** suunnitteluun ja muuhun liikennesuunnitteluun. Tämän sekä **fyysiseen palveluverkkoon** kohdistuvien lisä- ja uudistilatarpeiden osalta **korostuu yhteistyö kaupungin ja hyvinvointialueen välillä.**

Tampereen kaupungin kommentteja & huomioita 3/4

Lasten, nuorten ja perheiden palvelut sekä suun terveydenhuollon palvelut

- Nyt valmistuneet selvitykset ovat hyvin kattavia.
- Asiaa on tarkasteltu useissa selvityksissä kolmen skenaariotarkastelun (ei muutoksia, maltilliset muutokset ja laajemmat muutokset) kautta. Skenaarioiden mukaisista muutoksista on tehty vaikutusten arviointi.
 - jatkotarkastelujen pohjaksi on pääsääntöisesti valittu laajempien muutoksien skenaario
- Selvityksessä oletetaan tamperelaisten lasten ja nuorten määrän vähenevän vuoteen 2035 mennessä noin 6 prosentilla. Tampereen kaupungin oma tavoitteellinen väestösuunnite ennakoii kuitenkin lähes 10-12 prosentin kasvua. **Väestöennusteessa on huomattavia eroja kaikissa eri ikäryhmissä**, mutta erityisesti ero korostuu 18-24 vuotiaiden kohdalla.
- Äitiys- ja lastenneuvoloiden osalta lisätilan tarve on tunnistettu mm. Linnainmaalla (sekä Kirviälänkatu että Koilliskeskus), Lielahdessa, Hervannassa ja Tampellassa. Sekä Koilliskeskuksessa että Lielahdessa samoissa tiloissa on kaupungin palveluja, joten **lähtökohtaisesti lisätilan saaminen ei ole ilman muita toimenpiteitä mahdollista.**

Tampereen kaupungin kommentteja & huomioita 4/4

- Opiskeluhuollon osalta kysymyksiä herättää **digipalveluiden lähes pienin prosentuaalinen osuus**, sillä kyseessä on diginatiiviryhmä, jolle sähköinen asiointi on luontaista.
- Lasten ja nuorten oikeus opetukseen (esim. Valmistava opetus) ei saa viivästyä siitä syystä, että lapselle tai nuorelle ei pystytä tekemään riittäviä terveystarkastuksia.
- Suun terveydenhuollon osalta on hyvä, että liikkuvana palveluna syksyllä 2023 aloitettu alakoululaisten määräaikaistarkastusten tekeminen kouluilla siirrettävien hoitokoneiden avulla laajenee lukuvuonna 2024/2025 myös Tampereelle. Nähdään hyvänä, että myös Tampereella hyödynnetään liikkuvia palveluja.

Avokuntoutus

- Avokuntoutukseen liittyvän palvelutarpeen ennustetaan kasvavan 4 % vuoteen 2035 mennessä. Tampereella on keskeinen rooli avokuntoutuksen järjestämispäikkana. Kasvu lisää käyntimääriä ja liikennettä varsinkin laajempaa asukaspohjaa palvelevissa toimipisteiden ympäristössä (Hervanta, Tipotie, Kauppi).
- Avokuntouksen pisteet sijaitsevat Linnainmaan (Liikekatu) sekä Puistokoulun ja Sammon koulun tiloja lukuun ottamatta sosiaali- ja terveystaloihin keskittyneissä tiloissa. Liikekadulle kohdistuvia lisätilatarpeita **ei ole mahdollista toteuttaa nykyisissä tiloissa**. Puistokoulu toimii tällä hetkellä väistötiloissa Vuoreksessa. Uudet tilat v. 2030, avokuntoutuksen tarvitsema tila on määriteltävä tilasuunnittelussa.

Suun terveydenhuollon palveluiden verkosto

Pirkanmaan hyvinvointialue

[Suun terveydenhuollon palveluverkkosuunnitelma](#)

(sivulta löytyy sekä laaja että esittelymateriaali)

Aluevaltuuston hyväksymät avopalveluiden verkoston kehittämisen keskeisimmät periaatteet

Yleiset periaatteet

1. Asiakaslähtöisyys

2. Saatavuus ja saavutettavuus

3. Väestön palvelutarpeen muutokset

4. Alueelliset osaamiskeskittymät

5. Palvelujen monimuotoisuus

6. Kustannustehokkaat palvelut ja tilat

7. Laaja-alainen yhteistyö

Palvelukohtaiset palveluiden verkoston kehittämisen periaatteet

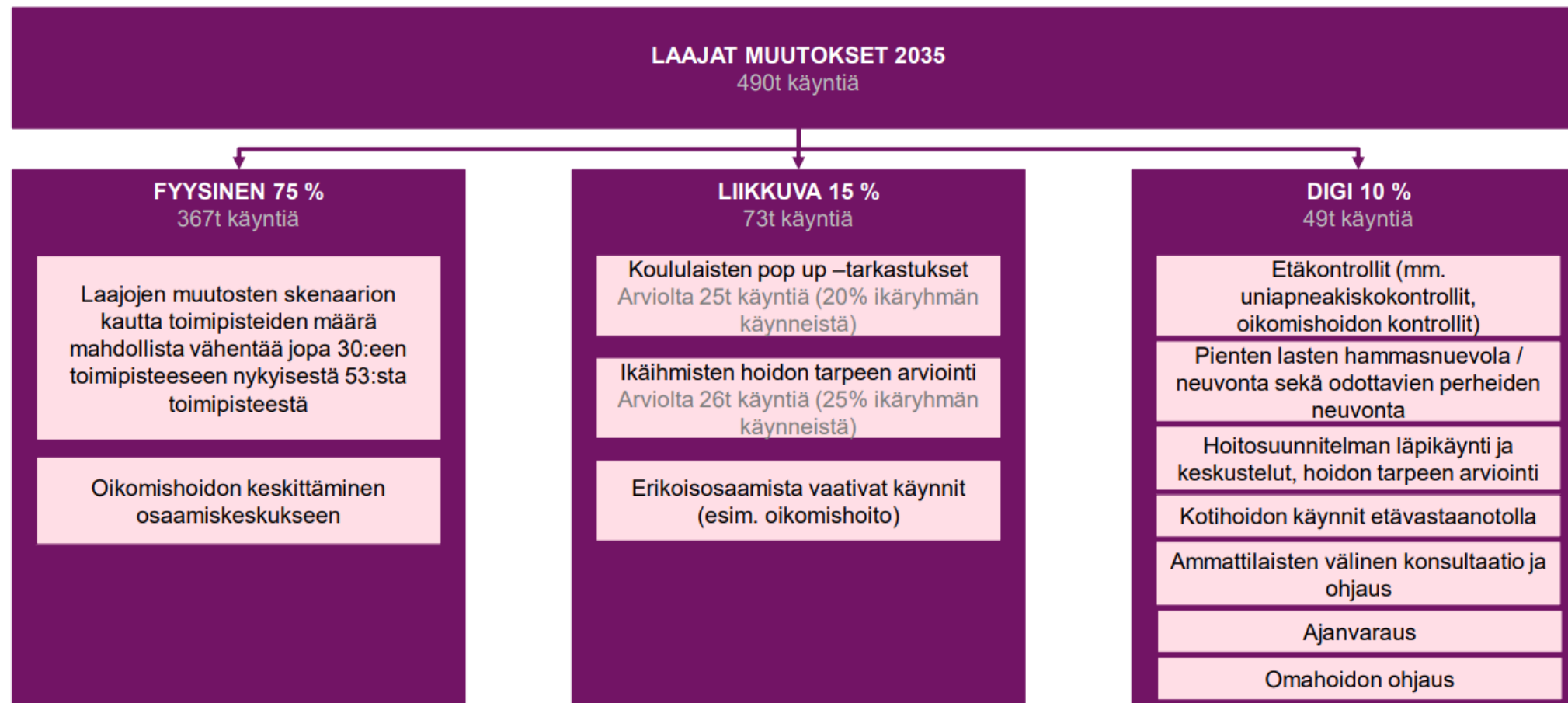
#	Periaate
1	Digitaalisia palveluja lisätään voimakkaasti ja näin luodaan vaihtoehtoja asukkaille ja työntekijöille, siirretään asiakaspalvelua fyysisistä toimipisteistä sähköisiin kanaviin sekä luodaan edellytyksiä fyysisen toimipisteverkon tiivistämiselle
2	Lähiasemat sekä liikkuvat palvelut mahdollistavat palvelujen tarjoamisen tarvittaessa lähipalveluna erityisesti haja-asutusalueilla, joissa julkinen liikenne ei tue palvelujen saavutettavuutta. Liikkuvassa palvelussa hyödynnetään omia ja alueen muiden toimijoiden tiloja.
3	Sote-asema sisältää asukkaiden palvelutarpeen mukaiset avopalvelujen sekä sosiaali- että terveyspalvelut, joilla mahdollistetaan asiakkaalle sujuva asiointi ja helppo yhteydenaanti. Yhteiset sote-aseman tilat mahdollistavat moniammatillisen yhteistyön, uudet toimintatavat ja laajenevat aukioloajat
4	Sote-asemat sijoittuvat liikenteellisiin solmukohtiin, palvelukeskittymiin, asukkaiden asiointisuunnat huomioiden. Sote-aseman suotuisana väestöpohjana pidetään 20 000 – 30 000 asukkaan väestöpohjaa.
5	Alueelliset-osaamiskeskittymät tarjoavat harvemmin tarvittavia, erityisosaamista vaativia palveluja ja erikoislaitteistoa. Tällaisia palveluita ovat esimerkiksi diabeteksen hoito ja dialyysihoidot
6	Fyysistä toimipisteverkkoa tiivistetään lähiasemien, sote-asemien ja sote-kampuksien muodostamaksi kokonaisuudeksi
7	Mielenterveys- ja päihdeasiakkaiden asumispalvelujen määrä sovitetaan palvelutarpeen kasvun, henkilöstön saatavuuden ja taloudellisen kestävyuden mukaan.

Suun terveydenhuolto

Nykytilanne: yhteenveto

- **Käynti- ja asiakasmäärät hieman laskeneet** – käyntiaktiivisuus koko Suomea hieman suurempi
- **7-17 –vuotiaat käyttävät eniten suun terveydenhuollon palveluita**, myös ikäihmisillä paljon käyntejä asiakasta kohden
- Hieman **alle joka toinen käy STH asiakkaana vuosittain** – asiakaskohtaisissa käyntimäärissä eroja kunnittain
- **Etäasiointina** hoidettu n. **6% käynneistä**
 - Etäasiointina on hoidettu mm. pienten lasten tarkastuksia / suun hoitoon liittyviä keskusteluita, Huoli-tiimin vastaanottokäyntejä, oikomishoidon kontroleja sekä hoidon tarpeen arviointeja
- **53 toimipistettä** – Tampereella 15 toimipistettä ja jokaisessa muussa kunnassa 1-5 toimipistettä. Lisäksi palvelua tuotetaan ostopalveluna noin 10 yksityisen palveluntuottajan toimipistessä.
- **Yksityissektorin palveluita käyttäneiden** asiakkaiden määrä **hieman laskenut**

Palvelukanavien käyttö ja osuudet sekä esimerkkejä palveluista – Laajat muutokset 2035

Suun terveydenhuolto: Tampere

- Palveluverkko pysyy lähes ennallaan
- Jatkoselvitettäviä toimipisteitä
 - Teiskon hammashoitola
 - Kaukajärven hammashoitola
 - Vuoreksen hammashoitola
- Uusia, investointisuunnitelmassa olevia & tulevia kohteita
 - Kaupin yliopistollinen sote-keskus → 22 hoitohuonetta
 - Peltolampi → 10 hoitohuonetta
 - Hatanpää
 - Hiedanranta
 - Iso oikomishoitoon keskittyvä osaamiskeskus sijoittuu Tampereella, n. 30 hoitohuonetta. Tämän lisäksi neljä muuta pienempää osaamiskeskusta.

Lasten, nuorten ja perheiden palvelujen verkosto

Pirkanmaan hyvinvointialue

[Palveluiden verkosto, LaNuPe](#)

(sivuilta löytyy sekä laaja että esitysmateriaali)

Lasten, nuorten ja perheiden palvelujen nykytila:

- Lasten, nuorten ja perheiden palveluja tarjotaan tällä hetkellä 420 toimipisteessä lähes 1900 sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisen toimesta. Toimipisteiden asiakaspohja, käynti- ja henkilöstömäärät eroavat huomattavasti toisistaan.
- Palveluiden saatavuudessa sekä toimintamalleissa ja digitaalisten palvelujen käyttöasteissa on suuria eroja. Liikkuvia palveluja palvelulinjalla on jo nyt runsaasti. Palveluja tarjotaan omasta palvelutuotannosta pääosin virka-aikaan.
- Pirkanmaan lapsiväestön määrän kehittymisen myötä lasten, nuorten ja perheiden palvelujen palvelutarpeen ennustetaan vähenevän koko Pirkanmaan alueella.
- Strategian toimeenpanotyöllä tavoitellaan sitä, että **palvelujen käytön painopiste siirtyy universaali- ja varhaisen vaiheen palveluihin** ja korjaavien palvelujen tarve vähenee merkittävästi nykyisestä.

Lasten, nuorten ja perheiden palvelujen tavoitetila:

- Palveluiden alueellinen monimuotoistuminen ja yhteensovittaminen
- Tavoitteena
 - palveluverkko, joka jakautuu fyysisiin kivijalkapalveluihin, liikkuviin palveluihin ja digipalveluihin
 - tuottaa palvelut nykyistä asiakaslähtöisemmin mm. digipalveluiden käytön ja aukioloaikojen laajentaminen

Lasten ja nuorten palveluiden verkoston kehittämisen keskeisimmät periaatteet

Yleiset periaatteet

1. Asiakaslähtöisyys

2. Saatavuus ja saavutettavuus

3. Väestön palvelutarpeen muutokset

4. Alueelliset osaamiskeskittymät

5. Palvelujen monimuotoisuus

6. Kustannustehokkaat palvelut ja tilat

7. Laaja-alainen yhteistyö

Palvelukohtaiset palveluiden verkoston kehittämisen periaatteet

- 1** **Digitaalisten palvelujen tarjontaa lisätään** ja mahdollistetaan eri asiakasryhmien tarpeiden mukaiset asiointitavat. Digitaalisten työvälineiden käyttöönoton myötä voidaan panostaa aiempaa vahvemmin kasvokkaista työskentelyä tarvitsevien asiakkaiden palvelemiseen, mahdollistetaan sujuva ammattilaisten välinen konsultaatio ja vähennetään asiakkaan ohjaamista ammattilaiselta toiselle.
- 2** **Turvataan lähipalvelut neuvolapalveluissa sekä opiskeluhuollossa.** Neuvoloita sijoittuu sekä sote-asemille että lähiasemille, opiskeluhuolto sijoitetaan pääsääntöisesti oppilaitoksiin. Opiskeluhuollon lähipalvelut toteutetaan yhteistyössä koulutuksen järjestäjien kanssa.
- 3** **Alueellisiin osaamiskeskittyymiin sijoittuvat mm. asiakasohjauksen toimijat, lapsiperheiden sosiaalityö, lastensuojelun sosiaalityö sekä lapsiperheiden kotipalvelun edustaja, kasvatus- ja perheneuvonta sekä lasten ja nuorten mielenterveys- ja päihdepalvelut.**
- 4** **Palvelujen verkoston suunnittelussa otetaan huomioon eri alueiden lapsimäärän kehittyminen sekä eri alueilla asuvien asiakkaiden palvelutarpeen kehittyminen**
- 5** **Liikkuvat ja digitaaliset palvelut mahdollistavat nykyistä harvemman fyysisen toimitilaverkon sekä palvelun tarjonnan esimerkiksi haja-asutusalueille, joissa palvelujen saavutettavuus on heikko tai jonne on hankala rekrytoida ammattilaisia.**
- 6** **Tilojen käyttöä tehostetaan laajentamalla aukioloaikoja, eri palveluiden yhteiskäyttötiloilla ja hyödyntäen muiden toimijoiden tiloja.**
- 7** **Kuntien, kuntien sivistyspalvelujen, järjestöjen, seurakuntien ym. alueellisten toimijoiden kanssa tehdään yhteistyötä myös tilakysymyksissä. Luodaan yhdessä kuntien kanssa uudenlaisia malleja tuottaen laajempi valikoima palveluja esimerkiksi varhaiskasvatus- ja koulupalvelujen yhteyteen.**

Laajojen muutosten skenaario: palvelukanavat

Palveluiden verkosto 2035
HAVAINNOLLISTAVA ESIMERKKI OSUUKSISTA

Skenaario 1:
2035 - Ei muutoksia

- Digi
- Liikkuvat
- Toimipisteet

Skenaario 2:
2035 – Maltilliset muutokset

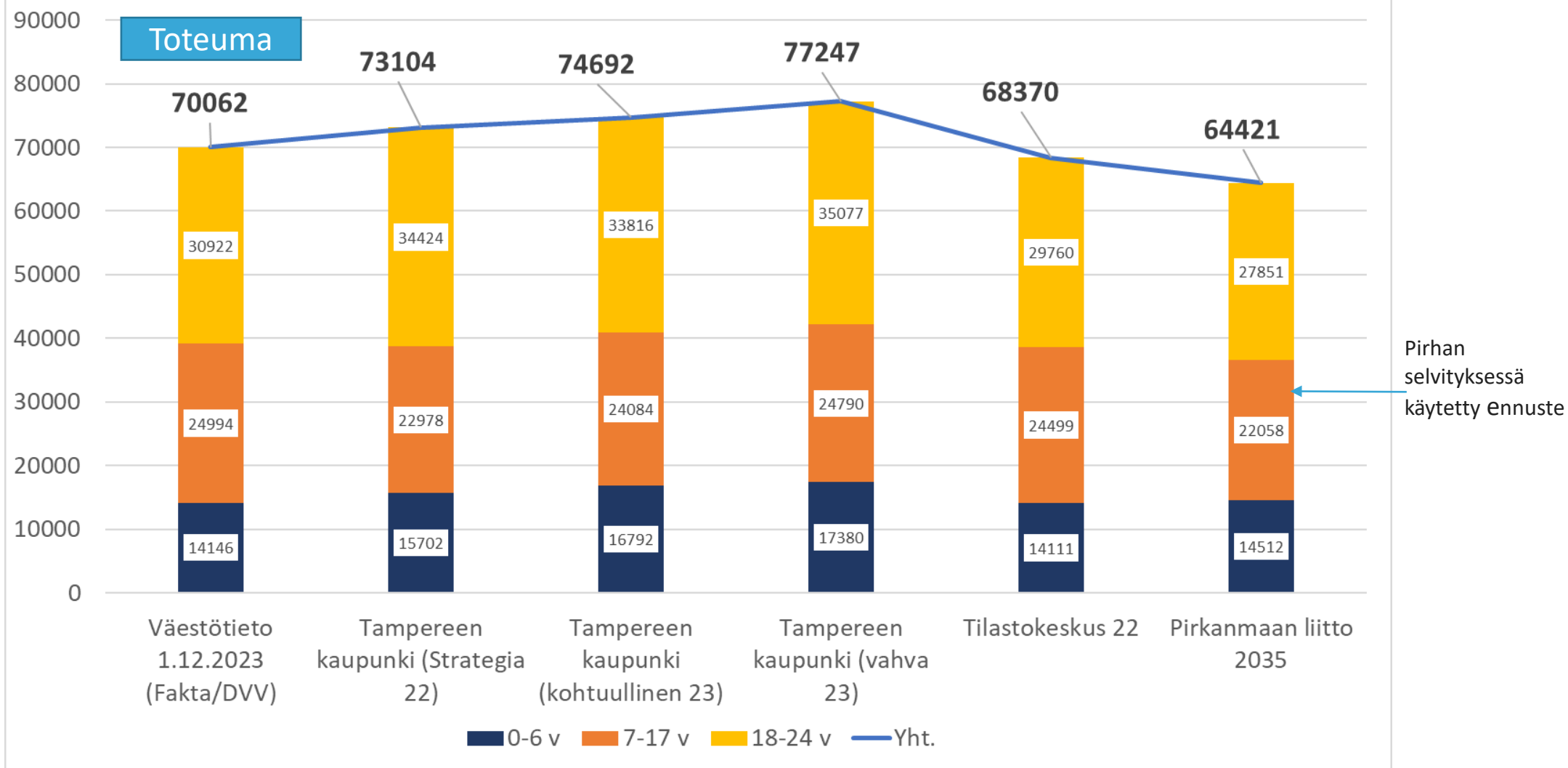
- ◐ Digi
- ◐ Liikkuvat
- ◐ Toimipisteet

Skenaario 3:
2035 - Laajat muutokset

- ◑ Digi
- ◑ Liikkuvat
- ◑ Toimipisteet

Eri palvelukanavien jakauma	Fyysiset	Liikkuvat	Digi
Neuvolat ja kehitystä tukevat palvelut	70-80 %	10-20 %	20-40 %
Opiskeluhoolto	60-65 %	25-35 %	7-10 %
Lapsiperheiden asiakasohjaus ja sosiaalityö			
• asiakasohjaus ja varhainen tuki	30 %	30 %	40 %
• perheohjaus	50 %	50 %	0 %
• kotipalvelu	30 %	70 %	0 %
Lapsiperheiden sosiaalityö			
• sosiaalityö	40 %	30 %	30 %
• sosiaaliohjaus	40 %	30 %	30 %
• perhetyö	30 %	70 %	2-5 %
Perheneuvolapalvelut	70 %	15 %	10-15 %
Perheoikeudelliset palvelut	40-65 %	2-8 %	35-60 %
Lastensuojelun sosiaali- ja perhetyö	40 %	50 %	10 %
Lastensuojelun sijaishuolto	30 % omana tuotantona		
Lasten ja nuorten mielenterveys- ja päihdepalvelut	40-50 %	30 %	20-30 %

Tampere: ennuste lasten ja nuorten määrän muutokselle 2022-2035

Opiskeluhooltoon liittyviä huomioita

- Kouluterveydenhuolto on lakisääteinen palvelu, jota tarjotaan koulupäivän aikana koululla tai sen välittömässä läheisyydessä
- Opiskeluterveydenhuollon käyntimäärä on kasvanut erityisesti Tampereella, vuonna 2015 käyntejä oli lähes 57 000 ja vuonna 2016 käyntejä oli 137 000, kasvua 13 %.

Pohjoinen	Tampere esi- ja perusopetus	Ahvenisjärven koulu/Hallilan koulutalo	Havumetsänkatu 1 33820 Tampere	YhtAh:vi: 132	89	terveydenhoitaja, lääkäri, psykologi, kuraattori	Ahvenisjärven koulun uudisrakennus, käyttöönotto 1/2026; sekä päiväkodin, nuorisotilan ja kirjaston perusparannus ja laajennus
Pohjoinen	Tampere esi- ja perusopetus	Ahvenisjärven koulu/Kanjonin koulutalo	Ruovedenkatu 7, 33720 Tampere		241	terveydenhoitaja, lääkäri, psykologi, kuraattori	
Pohjoinen	Tampere esi- ja perusopetus	Ahvenisjärven koulu/Konetalo	Korkeakoulunkatu 6 33720 Tampere		621	terveydenhoitaja x 2, lääkäri, psykologi, kuraattori	

Yhteys päiväkodin, nuorisotilan ja kirjaston perusparannukseen?

Avokuntoutuksen palveluiden verkosto

Pirkanmaan hyvinvointialue

Avokuntoutuksen palveluiden verkoston selvitys

(sivulta löytyy sekä laaja että esittelymateriaali)

Avokuntoutuksen verkoston kehittämisen keskeisimmät periaatteet

Yleiset periaatteet

1. Asiakaslähtöisyys

2. Saatavuus ja saavutettavuus

3. Väestön palvelutarpeen muutokset

4. Alueelliset osaamiskeskittymät

5. Palvelujen monimuotoisuus

6. Kustannustehokkaat palvelut ja tilat

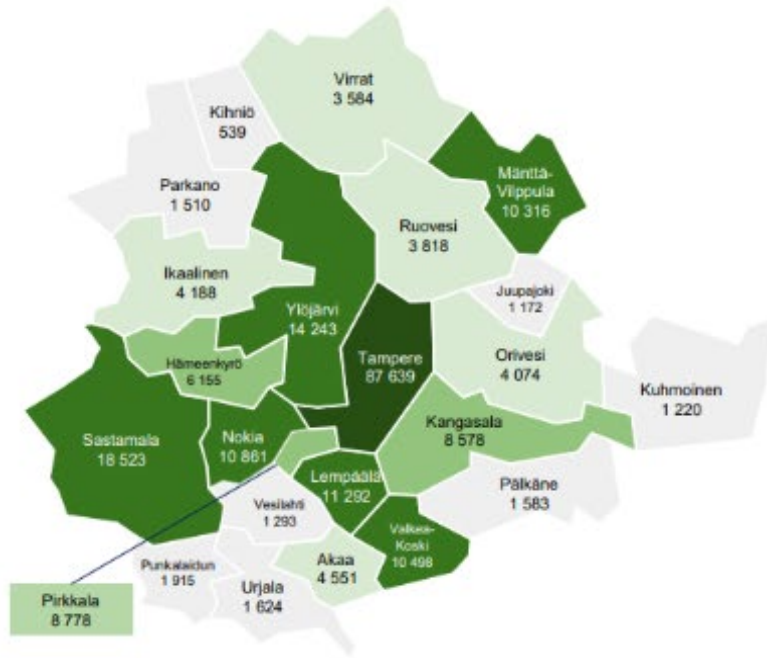
7. Laaja-alainen yhteistyö

Palvelukohtaiset palveluiden verkoston kehittämisen periaatteet

#	Periaate
1	Digitaalisia palveluja lisätään voimakkaasti ja näin luodaan vaihtoehtoja asukkaille ja työntekijöille, siirretään asiakaspalvelua fyysisistä toimipisteistä sähköisiin kanaviin sekä luodaan edellytyksiä fyysisen toimipisteverkon tiivistämiselle
2	Lähiasemat sekä liikkuvat palvelut mahdollistavat palvelujen tarjoamisen tarvittaessa lähipalveluna erityisesti haja-asutusalueilla, joissa julkinen liikenne ei tue palvelujen saavutettavuutta. Liikkuvassa palvelussa hyödynnetään omia ja alueen muiden toimijoiden tiloja.
3	Sote-asema sisältää asukkaiden palvelutarpeen mukaiset avopalvelujen sekä sosiaali- että terveyspalvelut, joilla mahdollistetaan asiakkaalle sujuva asiointi ja helppo yhteydenpäänti. Yhteiset sote-aseman tilat mahdollistavat moniammatillisen yhteistyön, uudet toimintatavat ja laajenevat aukioloajat
4	Sote-asemat sijoittuvat liikenteellisiin solmukohtiin, palvelukeskittymiin, asukkaiden asiointisuunnat huomioiden. Sote-aseman suotuisana väestöpohjana pidetään 20 000 – 30 000 asukkaan väestöpohjaa.
5	Alueelliset-osaamiskeskittymät tarjoavat harvemmin tarvittavia, erityisosaamista vaativia palveluja ja erikoislaitteistoa. Tällaisia palveluita ovat esimerkiksi diabeteksen hoito ja dialyysihoidot
6	Fyysistä toimipisteverkkoa tiivistetään lähiasemien, sote-asemien ja sote-kampuksien muodostamaksi kokonaisuudeksi
7	Mielenterveys- ja päihdeasiakkaiden asumispalvelujen määrä sovitetaan palvelutarpeen kasvun, henkilöstön saatavuuden ja taloudellisen kestävyuden mukaan.

Avokuntoutuksen nykytila

Suurin osa käyneistä tapahtuu isoimmissa kunnissa

Käyntimäärät kunnittain

Kunta	Käynnit	Asiakkaat	Väestö	Käynnit /Asiakkaat	Asiakkaat / Väestö	Käynnit, %	Väestö, %
Tampere	87639	26821	249009	3,3	0,03	40,21 %	46,83 %
Sastamala	18523	4572	23734	4,1	0,05	8,50 %	4,46 %
Ylöjärvi	14243	3902	33607	3,7	0,03	6,53 %	6,32 %
Lempäälä	11292	2590	24580	4,4	0,03	5,18 %	4,62 %
Nokia	10861	3101	35346	3,5	0,02	4,98 %	6,65 %
Valkeakoski	10498	3201	20703	3,3	0,04	4,82 %	3,89 %
Mänttä-Vilppula	10316	2178	9360	4,7	0,06	4,73 %	1,76 %
Pirkkala	8778	1783	20405	4,9	0,02	4,03 %	3,84 %
Kangasala	8578	2524	32959	3,4	0,02	3,94 %	6,20 %
Hämeenkyrö	6155	1604	10257	3,8	0,04	2,82 %	1,83 %
Akaa	4551	1877	16473	2,4	0,03	2,09 %	3,10 %
Ikaalinen	4188	914	6804	4,6	0,03	1,92 %	1,28 %
Orivesi	4074	1125	8935	3,6	0,03	1,87 %	1,68 %
Ruovesi	3818	748	4114	5,1	0,05	1,75 %	0,77 %
Virrat	3584	914	6395	3,9	0,04	1,64 %	1,20 %
Punkalaidun	1915	520	2675	3,7	0,05	0,88 %	0,50 %
Urjala	1624	575	4569	2,8	0,03	0,75 %	0,86 %
Päikkäne	1583	532	6347	3,0	0,02	0,73 %	1,19 %
Parkano	1510	699	6240	2,2	0,03	0,69 %	1,17 %
Vesilahti	1293	549	4501	2,4	0,03	0,59 %	0,85 %
Kuhmoinen	1220	320	2119	3,8	0,04	0,56 %	0,40 %
Juupajoki	1172	311	1768	3,8	0,04	0,54 %	0,33 %
Kihniö	539	221	1771	2,4	0,06	0,25 %	0,17 %
Grand Total	217954	61581	23634,91111	3,5	0,03	100,00 %	100,00 %

Asiakaskohtaiset käyntimäärät ja asiakkaiden osuus koko kunnan väkimäärästä.

Pirkanmaan hyvinvointialue

Käynnit / Asiakkaat väritys: Suhteellinen väritys muihin Vastaanottokäyntejä / asukas väritys: Alle 3 = vihreä, 3 – 4 = keltainen ja yli 4 = punainen

Lähde: AvoHilmo Terveydenhuollon avohoidon käynnit 2022. Luettu 16.10.2023
Lähde: Tilastokeskus 2022. Luettu 25.04.2023

Avokuntoutuksen nykytila 2

Nykytila 2023

Uudelle avokuntoutuksen vastuualueelle koottiin yhteen

- 17 kunnan fysio- ja toimintaterapiayksiköt
- Lasten fysio- ja toimintaterapeutit kuntien neuvolatoiminnasta
- Kotikuntoutuksen henkilöstö kotihoidosta
- Asumispalveluiden kuntoutuksen henkilöstö

Kuntien lähisairaaloiden kuntoutushenkilöstö ja osa apuvälineasiantuntijoista siirtyi sairaalapalveluihin.

Kuntien lääkinnällisen kuntoutuksen hankintojen (palvelusetelit ja maksusitoumukset) päätösprosessit keskitettiin yhteen lääkinnällisen kuntoutuksen toimistoon 5/2023.

Pirkanmaan
hyvinvointialue

Tilanne, jossa suunnittelua lähdetään tekemään

- Käyntimäärien nousu**
 - Suuret ikäluokat ovat avokuntoutusta eniten kuormittava ikäryhmä
 - Suuret ikäluokat tarvitsevat tilastojen valossa avokuntoutusta eniten - väestön ikääntyessä ja kasvaessa palvelun tarve kasvaa.
- Henkilöstön saatavuus**
 - Reuna-alueille on jo nyt haastavaa saada henkilökuntaa
 - Tietyillä haja-asutusalueilla on haastavaa saada henkilökuntaa rekrytoitua.
 - Vaihtoehtoisia tapoja tarjota palveluja näille alueille on kehitettävä
- Organisaatio-muutokset**
 - Avokuntoutuksen organisaatio on käynyt läpi mittavan muutoksen hyvinvointialueelle siirryttäessä
 - Avokuntoutukseen on hyvinvointialueen myötä koottu kuntoutuksen ammatillaisia monilta toimialueilta, mikä on vaatinut koko organisaatiomallin uudelleen rakentamista ja toimintatapojen yhtenäistämistä. Työ on edelleen kesken.
- Tiedolla johtaminen**
 - Tiedolla johtaminen on vaikeaa haastavaa
 - Avokuntoutuksen kirjaamisen menetelmät ovat vaihdelleet kuntien ja toimialueiden välillä, mikä takia tilastoitu data ei ole yhdenmukaista eikä kaikilta osin vertailukelpoista.
 - Asiakas- ja tietojärjestelmiä on useita, mikä vaikeuttaa yhteismitallisen datan saamista toiminnasta.

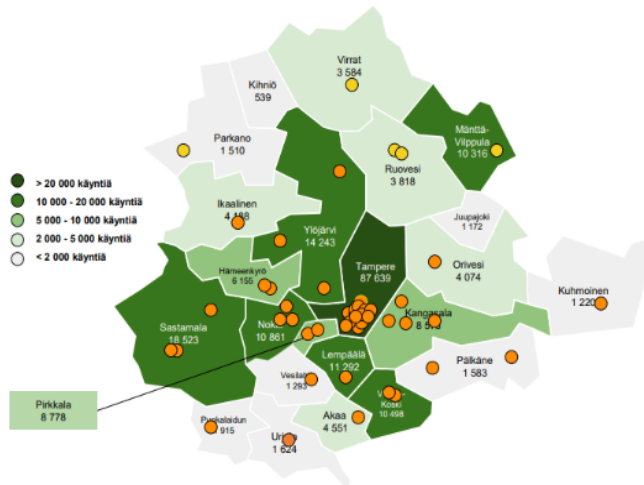
Pirkanmaan hyvinvointialue

Avokuntoutuksen muutospaineeet

- Käyntimäärien nousu**
 - Käyntimäärien ennustetaan nousevan väestön ikääntymisen myötä
 - Liikkumattomuus, digitalisaatio ja psykososiaalinen kuormittuminen lisäävät fysioterapian tarvetta
 - Ennusteen mukaan avokuntoutuksen käyntimäärät nousevat 9-66% käyntiä vuodessa 2035 mennessä.
 - Rankakoireisten nuorten määrä tulee edelleen lisääntymään
 - Psyko fyysisen fysioterapian kysyntä kasvaa edelleen
 - Varhaiskasvatukseen ja koulun haasteet heijastuvat kuntoutustarpeeseen
- Henkilöstön saatavuus**
 - Reuna-alueille on jo nyt haastavaa saada henkilökuntaa
 - Lasten useiden terapiamuotojen rekrytointivaikeudet
 - Väestönkehityksen mukaisesti ennustettavissa noin 4% kasvua avokuntoutuksen käyntimäärissä vuoteen 2035 mennessä
 - Hankintamenojen hillintä tulee vaikeutumaan, jos edes arvioita ei saada tehtyä Pirhassa oman toimintana
- Toimitilakanta**
 - Osa tiloista on toimimattomia ja liian pieniä
 - Kuntoutuksessa tarvitaan tilat fyysiselle arvioinnille, tilaa välineistölle ja myös ryhmä-, allas- sekä kuntosalitiloja myös tulevaisuudessa.
 - Paine siirtää terapiapalveluita omaksi toiminnaksi haastaa tilarakkaisuus
- Kustannukset**
 - Paine kustannuskasvun hillintään alijäämässä taloudessa
 - Ostopalvelujen hinnat kohoavat
 - Paine siirtää hankintoja omaksi toiminnaksi
 - Jalkautuvan palvelun tuoma säästö tilakustannuksissa menetetään, jos toimintaa ei suunnitella tarkasti ja matkustuskulut kasvavat hallitsemattomasti (esimerkiksi kirjaamiseen on löydettävä mahdollisuudet läheltä).

Pirkanmaan hyvinvointialue

Avokuntoutuksen palveluverkon nykytila

Nykyinen avokuntoutuksen palveluverkko koostuu 44:stä toimipisteestä, joka koostuu eri suuruisista yksiköistä.

Muutama toimipiste on yhden fysioterapeutin vastaanotto, joissa vastaanotto toiminta ei ole päivittäistä, vaan jalkautuvaa.

Omia toimipisteitä on 39, ulkoistettua palvelua tuotetaan 5 toimipisteessä.

Palvelupisteitä on myös vanhusten palvelukeskusten ja palvelukotien yhteydessä ja Tampereella erityiskouluilla. Tämän lisäksi käytetään ikäihmisten palvelujen tiloja satunnaisesti.

Pirkanmaan hyvinvointialue

● Ulkoistettu palvelutuotanto
● Omat toimipisteet

Tavoitetilassa palveluverkko tiivistyy 44 toimipisteestä 21 toimipisteeseen

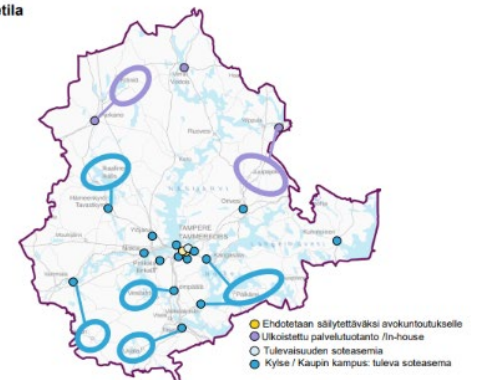
Nykytila

Avokuntoutus: 44 toimipisteestä (sis. osa-aikaisen toiminnan ja ulkoistetut palvelut)

Pirkanmaan hyvinvointialue

Tavoitetila

Avokuntoutus: 21 laajempaa väestöä palvelevaa toimipistettä (sis. ulkoistetut /in-house palvelut) jota täydennetään liikkuvalla palvelulla.

HUOM! Nykyisissä tiloissa toimii useita muita palveluja, joiden tarpeilla on vaikutus lopulliseen tilasta luopumiseen. Liikkuvat palvelut voivat kirjata siihen potilastietojärjestelmään, mitä työntekijä pääsääntöisesti käyttää, vaikka työntekijä ei olisi käytössä useita potilastietojärjestelmiä.

Avokuntoutus Tampereella

- Tampereella laajempaa väestöä palvelevia toimipisteitä ovat Hervannan toimintakeskus, Tipotien sosiaali- ja terveysasema sekä suunnitteilla oleva Kaupin kampus (Kylse).
- Edelleen kehitettäviä sen sijaan ovat Linnainmaan hyvinvointikeskus (Kirviälänkatu 2 / Liikekatu 2), Hatanpään terveysasema, lääkinnällinen kuntous / apuvälineyksikkö sekä kolme työkyky-yksikköä (Finn-Medi, Kanta-Sarvis ja Hatanpää). Viimeksi mainittu yksikkö on siirtymässä Kaupin kampukselle.
- Jatkoselvitettäviä ovat Tammelakeskus, kotikuntoutuksen toimipiste Koukkuniemessä sekä Puistokoulun ja Sammon koulujen yhteydessä olevat fysioterapeutin tilat.

Vammaisten työ- ja päivätoiminta sekä vammaissosiaalityö

Pirkanmaan hyvinvointialue

Vammaisten päivä- ja työtoiminta sekä vammaissosiaalityön selvitys

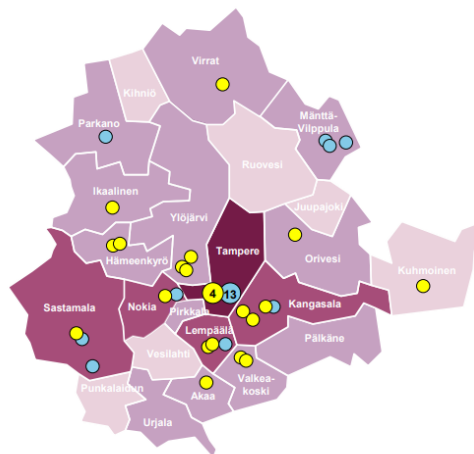
Vammaisten päiväaikaisen toiminnan toimintaympäristö on murroksessa

Toimipisteverkon tiivistäminen on mahdollista erilaisten ratkaisujen yhteisvaikutuksella

- Tavoitetilassa fyysistä **toimipisteverkkoa on tiivistetty, asiakkaat ohjattu oikeiden palveluiden piiriin, liikkuvaa palvelua hyödynnetään laajemmin ja digipalvelua on lisätty**
- Jatkosuunniteltavien toimitilojen lista on muodostettu työ- ja päiväaikaisen toiminnan toiminnallisesta näkökulmasta
- Fyysisten toimipisteverkon tiivistämisen perusteena on hajallaan olevien pienten yksiköiden tuominen yhteen asiakas- ja henkilöstöturvallisuuden parantamiseksi. Fyysinen tila kodin ulkopuolella kuitenkin edelleen tarvitaan asiakkaiden toimintakyvyn tukemiseen. Suuressa osassa työ- ja päivätoiminnan tiloja yhteiskäyttö olisi mahdollista ilta- ja viikonloppuaikaan
- Toimipisteiden välistä työnjakoa ja erikoistumista on pitkällä tähtäimellä kehitettävä.
- **Esiehtoina toimipisteverkon muutoksille ovat:**
 1. Toimiva liikkuva palvelu
 2. Asiakkaiden ohjaus oikeiden palvelujen piiriin
 3. Digitaalisuuden ja teknologian hyödyntäminen siinä missä mahdollista
 4. Jäävien toimitilojen perusparannukset, laajennukset ja uudisrakentaminen
 5. Tilojen joustavampi käyttö: esim. yhteiskäyttötiloja muiden palvelulinjojen kanssa

Työ- ja päivätoiminnan toimipisteet: Nykytila

- Useita satoja asiakkaita
- 51-150 asiakasta
- 10-50 asiakasta
- Alle 10 asiakasta
- 23 Oma tuotanto, toimipisteiden määrä
- 22 Ostopalvelut (sis. Kokonaisluokituksen), toimipisteiden määrä

Vammaisten päiväaikaisella toiminnalla on 15 kunnan alueella yhteensä 44 toimipistettä. Kehitysvammaisten työ- ja päivätoimintaa järjestetään sekä omana tuotantona (23 yksikköä) että ostopalveluna (19 yksikköä). Merkittävä osa vaikeavammaisten päivätoiminnasta tuotetaan ostopalveluna (3 yksikköä)

Työ- ja päivätoiminnan yksiköissä on asiakkaita on omatuotannossa yhteensä **851** ja ostopalveluissa noin **730**.

Neljässä suurimmassa kunnassa on 68% työ- ja päivätoiminnan asiakkaita. 11 suurimmassa kunnassa on 90% asiakkaita ja loppuisa kunnissa yhteensä 143 asiakasta. (Lähde, Sotkanet)

Pienimmässä oman tuotannon yksikössä (Tekevä, Kuhmoinen) on vain yksi työntekijä ja 4 asiakasta, kun taas suurimmassa (Nuutisarka, Tampere) työntekijöitä on 17 ja 135 asiakasta. (Lähde, Palvelutuotanto)

Asiakkaiden avun ja tuen tarpeet sekä tarvittava henkilöstöresurssointi vaihtelevat paljon yksiköiden välillä..

Kustannusäästöjä voidaan saavuttaa yhdistelemällä pieniä toimipisteitä.

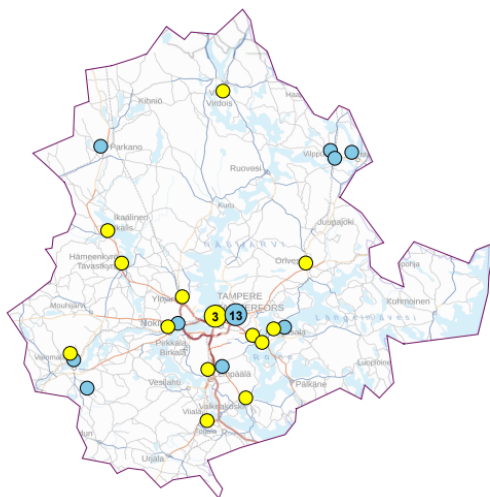
Tavoitetilassa vammaisten työ- ja päivätoiminnan oman tuotannon palveluverkko tiivistyisi 23 toimipisteestä 16 toimipisteeseen.

Tampereen osalta tarkoittaisi yhden toimipisteen vähennystä. Selvityksen mukaan Niittyveräjän pienestä yksiköstä voidaan luopua muutaman vuoden kuluttua.

Selvityksen mukaan säilytettävät toimipisteet Tampereen osalta ovat Nuutisarka, Toimintakeskus Tuomikallio ja Wärjäämö .

Työ- ja päivätoiminnan toimipisteet: Tavoitetila

- 16 Oma tuotanto, toimipisteiden määrä
- 22 Ostopalvelut (sis. Kokonaisluokituksen), toimipisteiden määrä

Lempäälässä, Ylöjärvellä, Valkeakoskella ja Hämeenkyrössä toimipisteet voisivat yhdistyä:

Lempäälässä asiakkaat voisivat sijoittua Lempäälän toimintakeskukseen, mikäli tila järjestyy, tai yhdistyä uuteen tilaan.

Ylöjärven Huiskeen ja Tuulikellon toimipisteet voitaisiin yhdistää ja tarvitaan uusi tila. Ylöjärven Mikkolan työtuvan asiakkaat voisivat siirtyä Nokian Hempankaareen.

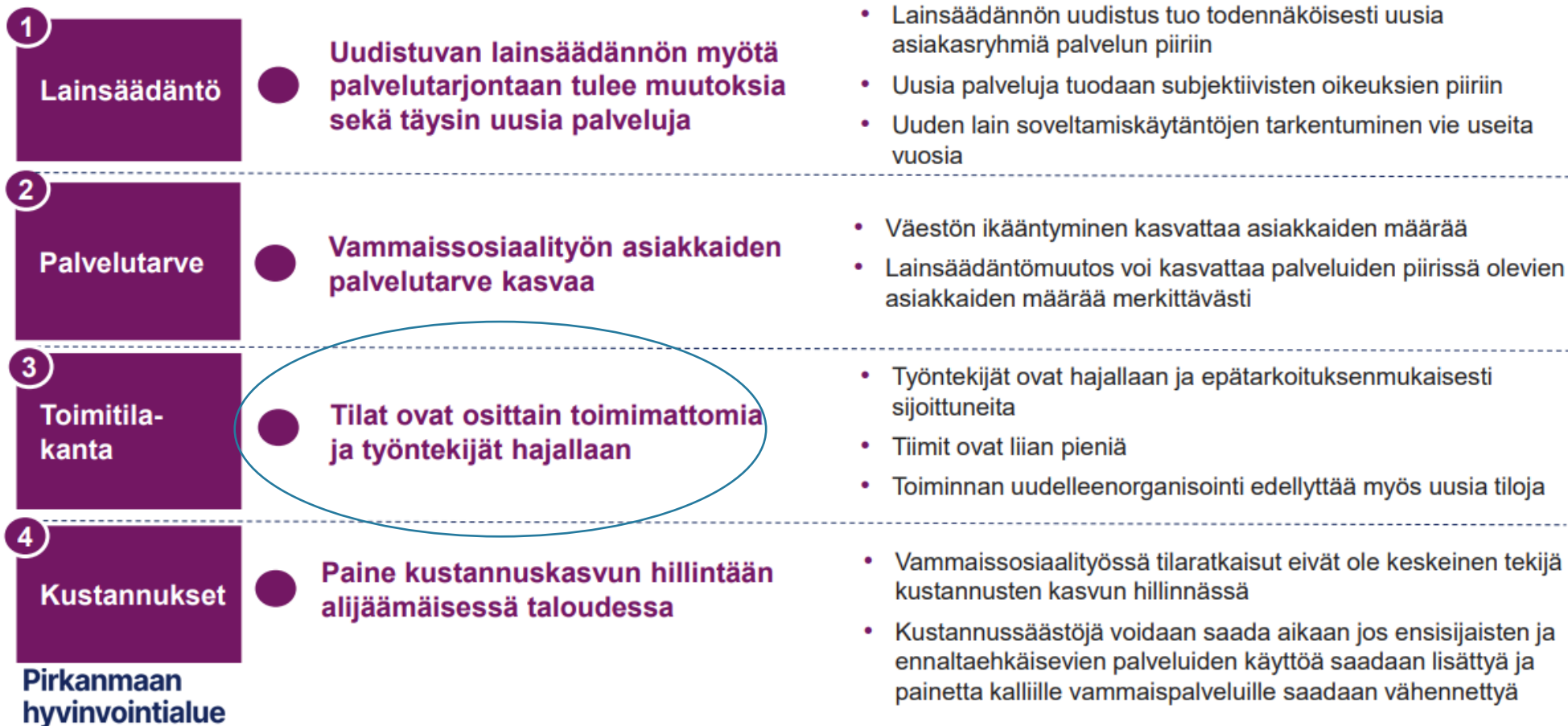
Valkeakoskella Säteen ja Voimapajan toimipisteet voidaan yhdistää, mutta tarvitaan uusi tila.

Hämeenkyrön Pyörteen ja Pähkinäpolun toimipisteet voidaan yhdistää, mutta tarvitaan uusi tila.

Akaan ja Sastamalan tilat eivät ole toimivat, mutta vielä ei ole tietoa minne asiakkaat voisivat siirtyä. Tampereen Niittyveräjän ja Kuhmoisten Tekevän pienistä yksiköistä voidaan luopua muutaman vuoden kuluttua.

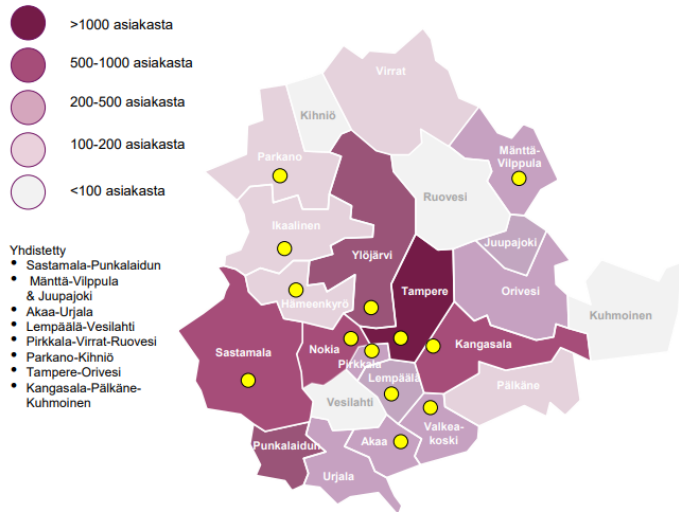
Kaikkissa ratkaisuisissa huomioidaan myös vammaisten asumispalveluiden palveluverkko.

Vammaissosiaalityön toimintaympäristö on murroksessa

Pirkanmaan
hyvinvointialue

Vammaissosiaalityön toimipisteet: Nykytila

- Yhdistetty**
- Sastamala-Punkalaidun
 - Mänttä-Vilppula & Juupajoki
 - Akaa-Urjala
 - Lempäälä-Vesilähti
 - Pirkkala-Virrat-Ruovesi
 - Parkano-Kihniö
 - Tampere-Orivesi
 - Kangasala-Pälkäne-Kuhmoinen

Pirkanmaan

Vammaissosiaalityön toimipisteitä on Pirkanmaalla laajasti (13) Haasteena on, että toimipisteet ovat osin pieniä ja tilat eivät useinkaan ole toiminnalle optimaalisia. Tavoitteena on päästä eroon yksintyöskentelystä.

Vammaissosiaalityöllä on asiakkaita **10 854** (koottu Pirhan eri tietojärjestelmistä ja kanta-arkistosta). Luku on epätarkka ja palvelutuotannon arvon mukaan asiakasmäärä on vähintään 5 % enemmän (n. 11 400). Asiakkaista n. puolet on Tampereella. Tässä esityksessä käytetään selvyyden vuoksi tietojärjestelmistä koottuja lukuja.

Vammaissosiaalityö on 70 %:sti kirjallista ja osin myös puhelimesta tapahtuvaa selvitys- ja päätöksentekotyötä. 30 % työajasta tehdään liikkuvaa palvelua, eli käydään tekemässä asiakkaiden toimintakyvyn ja tuen tarpeen arvioita heidän omassa elinympäristössään. Sekä kirjalliseen työhön että asiakastyöhön liittyy moniammatillisia verkostotapaamisia ja yhteistyötä.

Jo nykyisellään selvitys- ja päätöksentekotyötä on mahdollista tehdä kahtena päivänä viikossa etätöissä. Myös etätapaamiset ja etaverkostopalaverit ovat mahdollisia. Päätösten yhtenäisyyden ja kollegiaalisen ja moniammatillisen ongelmratkaisun kannalta on kuitenkin tärkeää, että tiimit tapaavat riittävästi myös kasvotusten toimipisteissä.

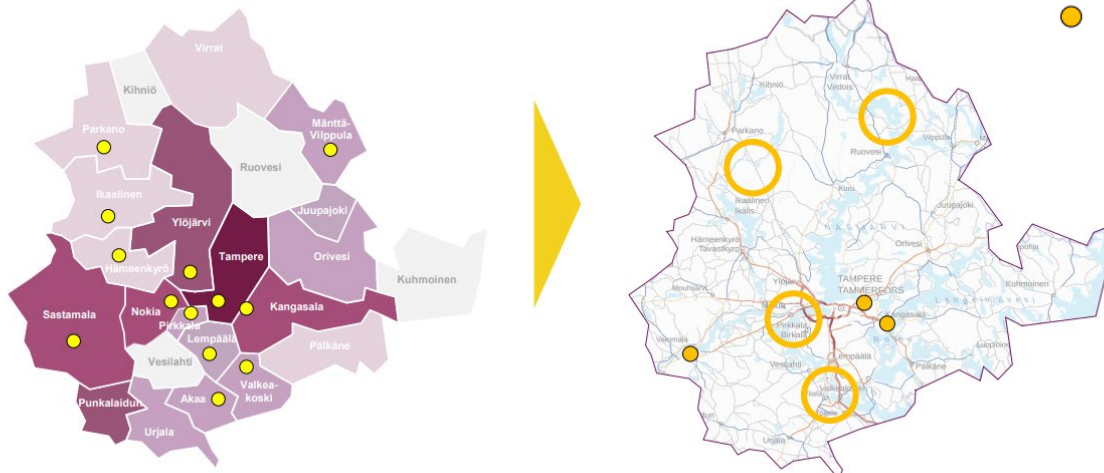
Asiakkaiden vastaanottoa tapahtuu toimipisteissä vähän. Asiakkaat voivat jättää toimipisteisiin hakemuksiaan, mutta niiden jättäminen on mahdollista myös esim. Kotitorilla ja Lähitoreilla.

Selvityksen kuvan mukaan **Tampereelle jäisi lähitiimin toimipiste**, osin tarvitaan uusia tiloja.

Vammaissosiaalityön toimipisteiden määrä vähenisi selvityksen mukaan 13 toimipisteestä seitsemään toimipisteeseen.

Vammaissosiaalityön toimipisteet: Tavoitetila

- = tälle alueelle sijoittuu lähitiimin uusi toimipiste
- = tänne jää lähitiimin toimipiste, osin tarvitaan uusia tiloja

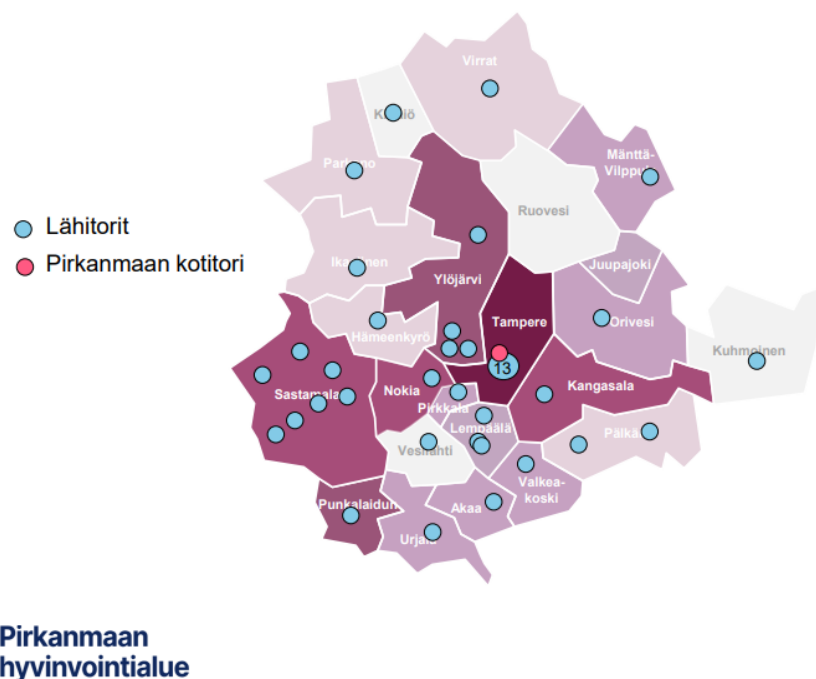
Pirkanmaan
hyvinvointialue

Nykytila 13 toimipistettä

Tavoitetila 7 toimipistettä

Selvityksen mukaan tavoitteena on lähitiimit, jotka hoitavat maantieteellisesti ja asiakasmääriltään tasaisesti jaoteltuja alueita. Alueet voivat olla nykyisistä alue- ja kuntarajoista riippumattomia. Maksimimatka asiakkaan luokse tulisi ajallisesti olla noin tunti.

Kotitori ja Lähitori-verkosto

Asiakkaan pääsy vammaissosiaalityön toimipisteisiin ei ole palveluverkon kannalta niin keskeistä, koska asiakkaat ohjataan ensisijaisesti asioimaan Pirkanmaan Kotitorilla ja alueellisilla Lähitoreilla. Lisäksi iso osa asiakastyöstä toteutuu jo nyt kotikäynteinä ja työntekijä voi myös tulla tapaamaan asiakasta sote-asetille.

Lähitorilta saa henkilökohtaista neuvontaa ja ohjausta erityisesti ikääntyneiden ja vammaisten palveluihin liittyen. Neuvonta ja ohjaus sisältävät tietoa esimerkiksi hyvinvointialueen palveluista, asumisen vaihtoehtoista, Kelan etuuksista, harrastusmahdollisuuksista sekä järjestöjen ja yksityisten yritysten palveluista ja toiminnasta.

Lähitoreilla työntekijät auttavat myös hakemusten ja lomakkeiden täyttämässä sekä antavat tarvittavaa digitukea.

Selvityksen mukaan fyysisiä toimipisteitä on mahdollista vähentää, merkittävä osa asiakaskohtaamisista on liikkuvaa palvelua jo nyt.

Selvityksen mukaan asiakkaan kannalta asiakaspalvelu paranee, koska hakemusten jättämisen mahdollisuudet laajenevat, neuvontaa voi saada kaikissa Pirhan palvelupisteissä ja vammaispalveluiden työntekijät voivat liikkua asiakkaiden luokse kaikkiin Pirhan toimipisteisiin.

Kiitos.

Lisätiedot

Tarja Puskala, tarja.puskala@tampere.fi

Monika Sola, monika.sola@tampere.fi